

Ang Kanonisasyon ng mga Santa Santino

Sinopsis:

Usap-usapan sa Bulacan ang “Santa Santino” Gay and Lesbian Regional Beauty Contest na gaganapin sa liwasan ng Malolos. Marami ang nawiwili at nagagaraan sa itatampok ng patimpalak—ang tema’y mga Katolikong Santo’t Santa sa katauhan ng mga bakla’t lesbiyana. Labanan ngayon ng mga patron saints ng bawat bayan, at ang gayak ng mga kalahok-- fashion ng mga poon. Kasabay ng kapistahan ng Inmaculada Concepcion de Malolos ang kauna-unahan nitong paglulunsad. Ngunit sa mismong araw nito’y biglaan ang naging desisyon ng munisipyo’t katedral na ipasara ang naturang produksyon dahil ikinanlaki ng kanilang mga mata ang patago nitong ikinakampanya: blasphemy. At nahaharap ngayon ang mga organisador sa matinding krisis. Subalit palaban pa rin ang mga puno ng kalipunan--sina Tita Minerva at Tito Jet--na matagal nang nangangarap ng ganitong genre. Mapangahas ang binabalak nilang taktika sa araw ng piyesta. Kasama ang buong bayan, kailangan nilang iprotesta ang pagpapatuloy ng Santa Santino sa ngalan ng tunay nitong ikinakampanya: kasarian, kabanalan, kalayaan.

Ang Kanonisasyon ng mga Santa Santino

Rumesbak ang kulumpon ng mga pageant organizer sa munisipyo ng Malolos ala-sais pa lang ng umaga. Sarado pa ang tarangkahan kaya lalong nag-iinit ang puwit ng mga matatandang doon naghihintay. Naroon sa gitna ang pinakamaingay, sina Tita Minerva at Tito Jet, ang krem de la krem ng grupo. Ni hindi pa dinadale ng rayuma ang dalawa, mag-bestfriend kasi simula pagkabata at kambal-tuko sa pagiging senior bakla at lesbiyana.

Lahat sila'y nag-iisip kung ano ang gagawin. Ang iba'y pinipigilang tadyakan ang gate dahil sa malala nilang problema. Biglaan kasi ang pagpapatigil ng Mayor sa kauna-unahan nilang Santa Santino Beauty Pageant. Ilulunsad dapat iyon sa harap ng munisipyo't katedral. Buong buhay pa namang nangangarap ang Tito't Tita na magbarikada sa liwasan at magbandera ng regional rampahan. Kung kailan ba naman mamayang gabi rarampa ang mga pambatong tomboy at bakla sa fiesta, ngayon pa sinumpong ang punongbayan: "Nag-text ang opisina. Blasphemous daw ang beauty natin," sabi ni Tito Jet.

"Ito talagang si Mayor Kamote, utak kabute! Kabisoteng kabisote na kokote, papundi-pundi pa!" sigaw ni Tita Minerva habang nagbubuga ng apoy ang bunganga. Mahaba pa naman ang wig ng baklang lola at nagsusumigaw ang bulaklaking bestida. Kung hindi rin narinig ng maligoy na Mayor ang pahayag ng Obispo hinggil sa kanilang pageant, hindi rin matututunan ang salitang blasphemous. "Hay! Kilalang kilala ko talaga 'yan bata pa lang. Magaling lang 'yan sa boksingan, chakang chaka naman makipagtalastasan!" hirit pa ni Tita habang nagwewelga ang lusak na make up.

"Pambihira! E pa'no'y kagabi lang nag-notice ang opisina na binabawi na nila permiso sa venue. Kagabi lang! Pordiyosportsanto!" paliwanag ni Tito Jet, mukhang tumandang Nora Aunor. Siya ang pinakaaligagang T-bird. Kaya't ang palayaw ay Busy-Supremo at si Minerva

ang Punong Suprema.

“Anong petsa na? Dito na dapat ang pinaka-target natin. Kelangan nating gawan ng paraan ‘yan para makita man lang ng munisipyo’t simbahan itong pinaglalaman natin, ‘di ba?” sabi naman ni Senior Pit. Siya ang pinakaseryosong tibo sa kalipunan. Siya rin ang Production Manager, sing-liit ng Pit Señor pero terrible. Nilapitan niya ang mga kasama, tinapon ang yosi at saka tumayo ang unano, "papayag ba tayong masayang pinagpaguran natin? Kalahating taon nang gumagapang ang pageant. Kelangan ulit nating kumbinsihin si Kamote.”

“Nag-aalala ‘ko sa mga batang contestants,” nanlumo si Tita Minerva. “Ayokong sabihin sa kanila, hindi na ‘to matutuloy. Malamang excited na mga ‘yon ngayon.” Saka siya napatulala sa kaharap na katedral, doon sa tuktok ng toreng batingaw, kung sa’n buong buhay nakatindig ang higanteng estatwa ng Birheng Inmaculada. Mabuti pa raw siya, hindi nadadaan sa rampa-rampa upang tingalain. Ngayon din dapat ang araw para silang mga bahaghari ng Bulacan ay tingalain din, at ituturing na mga Santa Santino. Sa gabi’y magniningning ang mga magagarbo nilang baro. Dadaigin ang Inmaculada, rarampa rin nang may korona, kapa, at halo sa ulo--fuma-fashion ala rebulto! Mga bakla’t lesbiyana, sasambahin ninyo! “At kaya nga tayo naba-blasphemy ni Obispo,” dagdag ni Binibining Diana, ang Punong Stage Manager.

Una nang nagduda itong si Diana sa pag-eeksperimentong ito nina Tito’t Tita. Paano’y tampok ba naman sa pageant, mga representasyon ng mga santo’t santa sa bawat baranggay. Contestant #5! Josephine Viray from San Isidro Dos, Paombong! At rarampa ang contestant, may dala-dalang pang-araro at siyempre, suut-suot ang costume na may panibagong estilo. Ang magsasakang santo’y nagka-mini-skirt, may mga machong escort na kalabaw, nagkapakpak pa at may malobong dibdib. Ako ang diyosa ng inyong sakahan! hirit ng contestant. At mapapa-antanda ng krus si Binibining Diana.

“So? Kaya nga protest pageant e, naghahamon. At simbahan ang target natin, sabi ko nga umpisa pa lang.” Seryoso makipagtalo ang Filibusterong si Tito Jet. Dati pa niya minamata ang ganitong genre, paano’y mayroon silang fetish ni Tita Minerva--ang Santa Santino Complex. Sila lang din ang nag-imbento. Sila ba namang lumaki sa pamilyang mananahi ng mga damit-poon, aba’y dinamitan na rin nila ang sarili. Noong mga batang paslit pa’y itong si Tita Minerva ay laging iimbintahin si Tito Jet sa kanilang bahay at siya ang laging nagpagti-tripang damitan. Pareho silang nagpantasya. Akala nila’y kasing-awra nila ang mga diyos at diyosa. Kay sarap daw sigurong magmodel-modelan sa altar, sopistikadang sopistikada! Try mo ‘tong damit ni Santa Clara, sabi ng batang Jet kay Minerva, at para mabuntis ka! tsaka maghahagalpakan. Nang tumanda na’y tinukso-tukso na sila. Drag king and queens daw sila, simbahan edition. LGBT aktibista rin ang dalawa, ngunit sawa na sa pride march mag-organisa. Kaya’t pageant naman!

“Itong pageant na ito, may advocacy rin! Ilang mga manay na nagtangkang ituloy ‘to para naman ma-canonize ang kanilang mga beauty. At gaya ng ating mga patron saints, tayo’y mga huwarang Katoliko din,” dagdag ni Tita Minerva. “Itong mayor na ‘to, akala ko ba naman, maka-LGBT, hanggang una lang pala, pwe!” sabi ni Tito Jet, kanina pa kinakatok ang mga bintana ng munisipyo. Kating kati na silang mag-alas otso’t desperadang makakita ng kung sino mang dapat sugurin. Kelangan na raw nila agad ng resolusyon bago pa abutan ng prusisyon.

Sa tapat nila’y magarbo ang gayak ng katedral, naghuhumiyaw sa bahagharing mga banderitas. Si Binibining Diana’y kabibili lamang ng kape at pagkaraan niya sa kalsada’y biglang sumalubong ang truck ng lights and sound na kanilang kinontrata. “Nak ng teteng!” sabay buga ng kape, “nandito na sila! Anong sasabihin natin?” sigaw ni Bb. Diana na pabalik

na sa grupo, lumuwa ang mata't napahigop nang todo.

Bumaba sa truck ang mga mabibigat na yabag ng ilang kalalakihan. Aba't tila sampung palapag din ang kanilang eye bags. Paano'y kung kailan natapos nang ayusin ang set kagabi, saka agad 'yon pinakalas ng mga kapulisan matapos pagbawalan ni Kamote. Kaya't nakauwi na sila ala-una ng madaling araw. E, etong mga Tito't Tita'y mapilit, pinapunta ba naman sila ulit, baka sakaling may mangyaring himala sa utak ni Kamote. Matutuloy daw, magtiwala sila.

“Magandang umaga, Binibining Diana pala from Santa Santino, Incorporated. Kape muna tayo?” banat-propesyunal ni Stage Manager. “O, ano na hong balita?” sabi nung isang damulag. Sabay singit naman si Senior Pit, “Hinihintay muna namin kung pa'nong magiging usapan kay Mayor. Pero 'wag kayong mag-alala. Kapag nakuha na namin siya, pwede na kayong mag-set up mamaya-maya lang, hano po.”

Itong si Senior, patinga-tingala sa langit kani-kanina pa. 'Di sa humihiling na siya'y tumangkad pa, kun'di umaasa nga ng himala. Kanina pa siya natataranta. Ilang libo na naman ba kasi ang ilalabas nila? Sayang ang bayad sa pailaw, pa-screen, pa-entablado, pa-sponsor, pa-publicity, pa-staff, pa-blablaba! At paano na lang imumura sa kanila ng mga contestants? Mga laman ng isip ni Senior, puro produksyon, produksyon, at bigat na bigat ang dibdib, patag naman.

“Diana! Diana!” sutsot ng bwisit na Senior sa pachika-chikang SM sa mga kalalakihan. “Makihalubilo ka muna sa mga boys mo, kambut-kembutan mo muna't pag-intayin mo muna sa tabi, tatawagan ko na ulit itong contact kay Mayor. At 'pag hindi pa siya sumagot, magno-nobena tayo. Dali, bago pa ko atakihin.”

Ngunit nag-wang-wang lalo ang mga tensyonadang bunganga: Mga manay, mga

manoy, paparating na mga taga-Norzagaray, Pulilan, at Obando mamaya-maya! Ano nang gagawin natin? E, mamaya pa naman pala e! Susmaryosep, anong papakita natin? May madadatnan ba sila? Hoy, ika-cancel na ba natin si Regine Velasquez, ‘yung impersonator? Sayang ang intermissions! O, ilagay niyo muna ang mga guests natin sa accommodations! Boba, wala pa tayong accomodations!

Sa bugso ng mga pambubulabog, tumakbo bigla si Tita Minerva palayo, at sa biglang pagbukaka ng bibig, siya’y sumabog, “Waaaah! Magandang gabi, Bulacan! Magandang gabi, Malolos! Ito na ang kinaaabangan ng lahat, ang koronasyon ng mga Santa Santino!” at walang hiya-hiyang rumampa ang matandang bakla sa tapat, habang dumaraan ang mga sasakyan, busina nang busina sa taas-diwang nilalang, Hoy! Tabi! ‘Di ito runway!

Pak! Pak! Pak! Paikut-ikot si inang sa monumento ni Marcelo. Kembot pa, sabay “Ako si Maria Inmaculada M. Concepcion, tubong Maloleña, diwata ng kalsada, aking idedeklara, Santa Santino, tuloy na tuloy na!” Napapatawa tuloy si Tito Jet, nasurpresa sa katangahan ng kaibigan. Gan’to talaga ang talent niya, mahusay magpataas ng morale. Hinatak siya bigla ni Tita at dinala sa gitnang hagdanan. “Narito naman ang Ginoong Santino ng Taon, si Tito Jet!” At sa pakiki-agos, rumampa si Tito Jet, paalug-alog nga lang maglakad, at sa huli’y nakuhang mag-pose na may kamay ala-Santo Niño. “Aba’y si Senior Pit dapat gumawa neto!” Na-bipolar na ang grupo.

Nasa ibayong sulok si Senior, natatanaw ang mga halakhakan, ngunit abalang abala pa rin siya sa kanyang cellphone, tinatawagan ang sekretarya ng punongbayan. Kring! Kring! Kring nang kring! Ayaw pa ring sumagot. At habang pilit nagrarampahan ang mga Tito’t Tita, biglang lumobo ang kanyang mga mata--Uhuh-uhuh...Yes po! Santa Santino, Inc...We need explanation...Anong nangyari?...Sigurado na ho ba ‘yan?...Uhuh-uhuh...Putragis! at sabay baba.

Kumaripas ng takbo si Senior kahit maliit ang hakbang at tumalun-talun pa. Hoy, wala pang bagong taon! sabi ng isa. Nagpapapadyak siya, hindi makapagsalita. Pagka ganitong mga balita’y naninigas ang kanyang dila. “Hoy, Tiburcio, ano na’ng balita?” tanong ni Tito Jet. At para makita’y tumungtong siya sa hagdanan, “Darating si Kamote! Payag na raw na kausapin tayo right away!!!”

Nagsisidatingan na ang mga deboto ng Inmaculada. Ang mga matatanda’y naggagayak ng mga karosa. Mukhang magiging engrande ang prusisyon. Nagniningning na ang mga baro ng poon, banderang bandera ang mga bagong tahing tela. Ang mga tao mamaya’y dadagsa para sa unang misa mamayang alas-nuwebe.

Nagsisidatingan na rin ang mga taga-munisipyo, bwisit nga rin sila’t ‘di pa pinasususpinde ng Mayor ang pasok. At kakabukas lang ng pintua’y nagulantang sila sa buong pulutong ng Santa Santino. Minartsa nila ang opisina ni Kamote. Naaasiwa nga ang mga tao, ang ingay-ingay kasi nila sa pasilyo. At may mga bitbit na silang Jollibee take out, cake, saging, at softdrinks. Parang mga pa-alay lang sa misa, ngunit para raw kay Mayor, pampalubag-loob.

“Mga mare’t kumpare, gagana ba ‘tong balak natin?” tanong ni Senior. “Panigurado! At kapag darating na siya, sasalubungan natin ng ‘Happy Fiesta po sa inyo, pinakamatalino’t pinakamahusay na Mayor sa tanang bayan!” seryosong sagot ni Tita Minerva.

“Ano nang mas matinong posisyon ang sasabihin natin, ha?” mas seryoso si Tito Jet. “Alam n’yo, kailangan nito ng motion for reconsideration. Hindi pu-pwedeng basta-basta niya lang balewalain ang pageant kung kailan niya gusto. Ni hindi pa nga nagbibigay ng magandang explanation, blasphemy daw sabi sa text. At iyun pa, napakapormal naman, tinext lang tayo at

wasak na lahat?” lalong namula ang mata ng Tito. ““Di pu-pwede ‘yun! E, ni ‘di pa nga niya ‘to nakikita, pwe! Ano? Gaya-gaya sa pangulo, mahilig manipa kung kelan gusto?” ““Wag kang maingay, Jet, naririnig ka,” pagpipigil ni Tita Minerva. “Hindi, ‘wag dapat tayong magkompromiso. Sabi ko talaga’y bumobobo ‘tong gobyerno. Kung ako, ‘pag nagtaas talaga ‘ko ng boses mamaya, aba, sige. Paninindigan ang paiiralin ko rito.” Aba’y nasa bibig lagi nito ang makipag-balagtas sa ‘di niya gusto. Siya pa naman ang laging kinatatakutan kapag may kinagagalan. “Ayaw ko na kasing minamaliit na naman tayo. Malamang, iyan lang naman ang rason. ‘Di ba Minerva, sinimulan natin ang pangarap na ‘to. Tatapusin natin ‘to.”

Noong Hunyo pa nila inabisuhan ang punongbayan hinggil sa pagdarausan ng Santa Santino. Si Mayor Kamote’y laging nakabarong, bundat ang tiyan at puti ang buhok. Nang makita niya sina Tito at Tita, nanumbalik ang alaala ng dekada sitenta. Noong mga nagdadalaga’t nagbibinata pa sila’y itong si Kamote ang hari-harian sa eskwela. Laging tinutukso-tukso ang dalawa sa klase, sinumpa raw sila ng mga engkanto, nagpalitan daw ng ari. Sinusunggaban lagi ni Kamote ang batang Minerva. Ngunit ang munting Tito Jet, kaagad na reresbak at magtataas ng manggas, susuntukin si Kamote at tatabingi agad ang mukha. Takot din s’ya sa tomboy. Simula noo’y sinagad niya ang pagte-training sa boksingan para laging makaganti. Pabida sa suntukan, kamote naman sa exam. Paano nga ba s’ya umangat sa pedestal? Ay, alam ng sambayanan ang padrino. Lahat ng koneksyon, pinatos--principal ang kanyang ina, teacher ang mga tito’t tita, at ang punongbayan, dynasty ng mga kalolo-lolohan—lolo sa tuhod, lolo sa noo, lolo sa alak-alakan, sumunod ang kanyang ama, at ngayon, siya ang nakasalang.

“Aba’y eto pala mga ka-batch ko sa Marcelo High! Ano ba, kamusta?” bati ni Mayor sa dalawa. At ‘di siya makatitig nang direktso, kaya’t napatitingin sa alampay ni Tita Minerva at

amerikana ni Tito Jet. “Ngunit, subalit, datapwat tila bagong tahi ang mga kasuotan natin, a?” kunwari’y magaling managalog. Batid niyang malayo na ang narating ng dalawa. Buong buhay kaya silang nagpalago ng panahian ng mga damit-poon at Filipiniana. “A, Mayor, disenyo namin ang mga ito, gawa sa pinakadecalibreng tela from Paris,” taas-kilay ni Tita Minerva.

Sa takbo ng usapa’y napapagulat ang punongbayan, “Ano kamo? Magpapa-pageant kayo d’yan sa harap? Dumarami ata datung natin a! Hmmm, ngunit, subalit, datapwat...” Nagtitimpi muna siya, ayaw niyang maging lunsaran ng bakla-baklaan ang plaza, ano! Pero nakokonsensya siya, ngayon pa ba niya ulit gagalitin ang dalawa kung ‘di s’ya papayag? At ayaw din niyang mabahiran ang pangalan, taklesa sila ‘pag nag-angkat ng nakaraan.

Sa paglalim ng usapan ay nagka-tounges of the Holy Spirit ang dalawa. “This is not just about pageant, Mayor.” “It is a protest pageant in which kaming mga LGBT, kumakatok din kami sa simbahan, na dapat din kaming ituring na mga anak ng Diyos. At eka nga’y isinilang kaming walang orihinal na pagkakasala, na kami ri’y mga deboto ng Inmaculada.” At lalong nagliyak ang dila ni Tito Jet, “God, diversity, family. ‘Yan naman ang tagline natin, Mayor nung kampanya ‘di ba? ‘Yan ‘din ang aming adbokasiya. I-welcome ang kaibahan ng aming sektor at ituring na kapamilya’t kawangis ng Maylikha. At kumakatok din kami ‘di lang sa simbahan, kun’di sa inyo, sa puso niyo.” Oo nga ‘no, sabi ng karunungan ni Mayor. May logic daw pala ang tagline na ‘yon. Sa pakiwari niya’y palaban talaga ang mga ito. Sa bagay, aktibista nga pala sila’t lumalabas sa mga balita.

Sa isip-isip ni Kamote, nanunumbalik na’t nangongonsensya ang kanyang mga kababata. At mukhang panahon ng kanilang paghihiganti. Subalit gusto rin niyang bumawi. Bigla-bigla’y lumabas ang kanyang pakpak at lumitaw ang halo sa ulo, tinatakan niya ang mga papeles--aprubado! Pinal ang lugar at rarampa na sa gabi ng ika-walo ng Disyembre. Tuloy pa

ang pagpapasara ng kalsada. Ayos!

“Ano ba’ng problema nun? E, alam naman niya mga ganap sa pageant a. Akala ko ba, close na kayo sa kanya?” tanong ni Binibining Diana. Kararating lang niya sa pasilyo’t pinag-siesta muna sa truck ang mga alagang lalaki. “Si Obispo Hipokristo, inudyukan ‘yun malamang,” ani Tita Minerva. Nagwika nga si Hipokristo--tanggalin lang ang s. Nang napansin kasi ng mga taong-simbahan ang mga naglipana nilang tarpaulin, kumatok agad ang Obispo sa munisipyo. “Lubhang nakakukurot ng budhi nang makita namin ang tarpaulin ng Inmaculada...sa katauhan ng isang bakla! Si Kristo, nagmukhang lesbiyana! Ito ay blasphemy!” Sabay hanap ng diksyunaryo si Kamote, ay, oo nga, blasphemy! ‘Di ko ‘to inaasahan! At saka nag-indoktrina ang simbahan sa kanyang opisina.

Kalahating taon pa naman ng puspusing paghahanda ang iginugol sa patimpalak. Si Bb. Diana nga, all around lagi ito. Madalas rumampa sa buong probinsya’t maghagilap ng mga sasali--bibigyan ng imbitasyon at saka sila ipage-ensayo sa tamang postura, pagrampa, at paghahanda sa question and answer. Nakuha nila lahat ng munisipalidad, bente unong pares ang lalahok. Kaya’t laking tuwa ng grupo nang lumaki ang kanilang saklaw, at nakuha ring mangaral nina Tito’t Tita hinggil sa kinakampanya. “Dito’y pakiramdaman niyong lahat kayo’y mga kamahal-mahalan at dapat tingalain at maging huwaran, sapagkat lahat tayo’y nilalang ng kataas-taasan”. Akala nila’y kulto ang sinalihan. Ngunit naliwanagan naman sila sa bagong konsepto. Saka sila pinagkalooban ni Bb. Diana ng kanya-kanyang Santa Santino costumes, tahi pa nina Tito’t Tita ‘yan, simbolo raw ng kanilang pagiging divine rainbows at mabisang pananggalang sa mga patriyarkong demonyo.

Usap-usapan ngayon ang gaganaping kakaibang pageant. Ang mga tao, sabik na sabik, patok ngayon sa Facebook ang mga pambatong ka-baranggay. Nakita nga ito ni Obispo

Hipokristo't ang mga poster album nila'y may nakahihilakbot na fashion, me naka-Santa Ana, San Pascual Baylon, maski Mother Teresa meron ding imitation. Kaya't sinulatan niya agad ang organisasyon--HINDI ito pwedeng ituloy. Marami munang dinahilan e, baka maantala raw ang prusisyon, perwisyo trapiko, baka mayurakan ang kataimtiman ng kapistahan. Sa huli't huli, sinabing, "magpakatotoo po tayo sa ating kasarian, isinilang sina Adan at Eba, babae o lalaki, blablabla", the rest is history. Siyempre, nang nabasa ng buong organisasyon ang liham, pina-photocopy pa nila ito, at nagkaroon ng seremonya, imbis na sedula--punitin mga chakang letra!

At ngayon, akala nila'y tapos na ang pagsagabal ng simbahan, ngunit bigla silang nagkampihan ng munisipyo. "Ang pamahalaan," paghugot ni Tita, "hanggang salita sa una, hindi rin naman pala napapanindigan."

"Teka, nag-text ang sekretarya. Paparating na raw siya!" sabi ni Senior Pit. "Si Mayor?" tanong ng isang kasama. "Baka. Magdasal lang kayo. Sana matuloy 'to, sana matuloy!" At lalo pang pinagbubulabog ng text at tawag si Senior. Putragris! Kumakalat na pala ang balitang hindi na 'to matutuloy! At nagsiparadahan sa kanyang inbox ang mga taong puro tandang pananong: Nde na ma22loi? Toto0? Anek nang nangyari sis? Paano na? Got place?

"Ganito. Kanina pa tayo umaatungal. Wala tayong mararating!" at humingang malalim si Tita Minerva, "magdesisyon na tayo." Bago pa raw sila tubuan ng sungay, sabihin na nila kamo ang mga maibabatong solusyon. Iusad ang pageant sa ibang araw? Ito na huling huling usad ng petsa! Ilipat sa Barasoain? Bawal na dun! Kung gawin nating pam-baranggay contest? Masyadong chipipay! E, kung ayaw niyo, saan pa? Hindi matutuloy kung ayaw ng mga nasa taas! E, ano'ng gusto niyo? Kung hindi tayo kikilos, sino ang kikilos? At kung hindi ngayon, kailan pa?

“H’wag na ba nating ituloy?” tanong ni Senior, nanghihina na mga tuhod matapos babaan ng kanyang mga katawagan. Napanganga ang lahat at saka kumalembang ang batingaw ng katedral, tumatawag ng mga makasalanan, magbalik-loob na raw.

Maya-maya pa’y dumagundong ang pasilyo sa mga higanteng yabag. Putragis! napasigaw si Senior. Paparating na yata si Mayor Kamote! Papaakyat na ng hagdanan. Malakas ang kabog sa kanilang dibdib. Paparating na nga ang anino. Nakahanda na ang mga desperadang alay, ang Jollibee takeout, cake, saging, biscuit, at softdrinks, kapalit ng pagbabago ng desisyon.

Pagkalitaw ng anino: “Ay! Happy Fiesta po sa inyo!” panggugulat ng dalagang sekretarya. Nganga ang lahat ng nakakita. “Si Mayor?” tanong ni Tito Jet na nagpipigil ng pagsabog ng dibdib. Ngunit maligoy kausap ang babae, mana sa amo: “Wow! Ang dami niyo naman pong handa. Sa amin po ba ‘yan?” Kapal din ng apog netong punyetang ito, sigaw ni Tita Minerva sa isip. “Hindi, ang tanong iha, na’san si Mayor?”

“Ayun po, sorry, hindi ko agad kayo na-text gayong nawalan ng load, ngayon lang din pumasok sa isip niya na aligaga ang mga tao ngayong pistang bayan, kaya, ano, pinasususpende na niya ngayon na half day ang opisina.” “Nandito nga ba siya?! Kanina pa ho kami naghihintay para makausap ang taragis na Kamoteng bundat na ‘yan!” sumabog ang Senior.

Nag-suicide bigla ang sekretarya. Ngunit dinahan-dahan niya ang pagpapaliwanag. Aba, sabi’y pupunta raw, ngunit nag-iba pa rin ng isip, kilalang kilala mo naman, at may business affair daw sa ngayon. Business affair?! Sa kanyang pa-holiday?! Nagwawala ang sangkatibuan at sangkabaklaan at muntikang batuhin ng saging ang sekretarya. Pinasasabi niya pa’t paumanhin daw, kagabi rin kasi’y inudyok siya ng Obispo na ipatigil ang pageant kung hindi’y

kukundinahin nila ang kanyang opisina. Sabi ni Mayor, isa raw siyang God-fearing citizen, at kailangan niyang protektahan ang image niya, at kailangan daw ay good influence pa rin ang ipakikita sa taumbayan. So, ano'ng tingin niya sa'tin? Aba! Nagsalita ang kababatang bully! Magsama-sama kayo ni Hipokristo!

Si ateng sekretarya, ipinabot pa ang envelope, naroon ang papel ng revocation ng event, pinal na, kasama ng kasunduan nila ng Obispo. Nakasulat pa ang God bless you and Repent sa hulihan ng letra. Ngunit mayro'n pang surpresa. May nakalakip na dalawampung libong piso, pampalubag-loob sa mga nagastos din nila--siyempre, mabait naman po talaga si Mayor, busilak ang puso sa mga nasa laylayan, sabi ng sekretarya.

Ngunit saksakang talas ang pagtitig ni Tita Minerva sa babae. Ikinalusaw niya ang kanyang matang namumula sa laser at tumagos ito sa kanyang utak-Trapang hanggang sa mabura na siya sa mundo! "Wala kaming tatanggaping maruming pera!" at biglang bulong na parang multo, "magnilay-nilay kayo... itutuloy namin ito sa ayaw at sa gusto niyo!" Nangyanig ang sukob na kampana. Walk-out ang buong grupo. Walang pagsidlan ang init ng ulo at ang pagkadismaya sa naglalahong mga pangarap. "Mga manay, mga manoy, next time na lang kaya ito," sabi ng isang maluha-luhang kasama.

Hinarap nila ang mga nagsi-siestang kalalakihan sa truck, at ibinigay na lang din sa kanila ang mga pakunswelong pagkain--hindi muna sa ngayon, next time na lang, sabi ng natutulalang Binibining Diana. At malakas ang bang ng pinto ng sasakyan, saka dumura ang galit na drayber sa kalsada't kumaripas ng harurot palayo sa natahimik na kalipunan ng Santa Santino.

"Halika kayo, magmisa tayo," sabi ni Tito Jet na nagpipilit-lakas ng damdamin. Lahat

sila’y nasasaktan. “Makiluhod na tayo’t baka may bumagsak na himala.”

Doon sa katedral, nagsiparadahan ang mga karosa ng mga santo’t santa, nang-iinggit ang mga suot-suot nilang baro. Gan’to sana ang ipuprusisyon din nila sa rampahan. At unti-unting pumapasok ang mga maliligayang gunita ng kanilang pagkakapamilya. Ang Inmaculada Concepcion, ang kanilang patrona, mukhang dismayado rin sa kanilang kinahinatnan. At gusto nilang magpayakap sa inang birhen.

Subalit, sapagkat, datapwat, itong si Tita Minerva, palakad-lakad sa labas at humihithit ng sigarilyo. Pilit nag-iisip kung ano pang pwedeng gawin. Desidido ang punong suprema, ano ‘ko? Baklang pala-suko? Itutuloy ito sa ayaw at sa gusto nila! Aba, wala atang programang hindi natutuloy kay Tita Minerva. Siya pa namang dating organisador ng mga LGBT rally sa Kamaynilaan. Kasama pa niya si Tito noon at dati’y manghahatak at mananabunot pa ‘yan magkaroon lang ng mga palamuti, burloloy, at mga abubot ang mga alaga niyang baklang gustong gusto niyang iparampa sa daan. Buong puso niyang ipinagmamalaki ang kanilang kulay. At nangangalampag ‘yan ng buong baranggay nang magsilabasan ang mga tao—Hoy, kayo d’yan! Look at my beautiful unicorns!

Ngayo’y malalim pa rin ang pagmumuni-muni ni Tita. Palinga-linga siya sa mga abay at mga dagsa-dagsang deboto sa labas ng simbahan. Walang anu-ano’y agaw-pansin ang isang munting abay na babae na nakikipaghabulan sa gitna ng palumpon. Pumunta siya sa higanteng krus at saka tumuntong sa may hagdanan, “Ako po si Marivic, ang inyong Little Miss Philippines!” Naingayan tuloy ang mga tao saka siya sinuway ng kanyang nanay na kanina pa aligagang-aligaga sa kanya. Ang kulit lang.

Nanlaki ang mga mata ni Tita Minerva sa bata. At nawili pa siyang suriin ang linya ng

mga tao at pailaw ng mga karo, at pati mga abubot, at burloloy at mga barikada sa daan. Pati iyong mga higanteng speakers at ang espasyong dapat na paglalagakan ng kanilang patimpalak. Mukhang kinailangan niya ng inspirasyon.

Thank you so much, Little Miss Philippines! at nagka-bumbilya sa bumbunan si Minerva. Dali-dali niyang tinapakan ang kanyang yosi at pinuntahan niya ang mga kumare't kumpadre sa loob, taas-diwang hinatak palabas at nagka-emergency meeting—mayroon tayong pasabog!

Sumapit ang gabi, prusisyon nang muli at nagsaboy ng liwanag sa mga kalsada. Umaariba na mga tao sa saliw ng musiko. 'Nga lang, ba't parang wala namang stage na nakikita ang mga tao, umaasa pa naman ang ilan sa isang gay and lesbian beauty pageant. 'Di bale, tuloy pa rin ang kapistahan at paglarga ng prusisyon. Ngunit walang anu-ano'y sa hulihan nito'y tila ba nadaragdagan ang mga abay. Aba't dinaig pa ng kanilang mga baro ang mga naka-Filipiniana, pati ang fashion ng Hermana Mayora. Hindi rin sila inaasahan ng mga taga-Diyosesis. Sino ang mga 'yon? Nagulat ang mga taga-panood nang may nadaraanan silang magkapares na tomboy at bakla, suot-suot ang kanilang magagarang pang-abay. May pakpak ng anghel ang isa, at ang isa'y may makinang na kapa't bola ala Santo Niño. Me isang tomboy namang suot-suot ang outfit ni San Roque, may dala-dala pang aso. Ang iba'y may debateryang halo, umiilaw. Lalo ang isa, may kasama pang machong anghel de la guardia. Tuwang tuwa tuloy ang mga batang palaboy, ke ganda laang! At habang pinagmamasdan sila nina Tito't Tita, sabi'y tawagin dapat nila itong pride march! Sabi na nga ba't nakaisip na

naman ng pakana si Tita kanina nang pinagbulay-bulay ang pagrampa ng bata kanina sa simbahan, e pwede naman palang iparampa sa kalsada mga alaga ko, aba. At unang napagpasyahang taktika, ipasingit sila sa hulihan ng pila nang walang pasabi-sabi. Alam naman na ng mga contestants ang buong sitwasyon, ngunit kung todo rampahan maski doon, tuloy-tuloy na!

Ngunit 'di pa pala natatapos ang biglaang proyekto. Pangalawang hakbang--pasuutin ang contestant ng mga sash na may pangalan ng kanilang bayan, at dapat silang kumaway at makipagkamay--Ako si Mara Santa Clara! Ako si Pascual Philip Baylon! Tubong Obando, manood na ng Santa Santino mamaya pagkatapos ng parada! At nakuha ngang mag-promote ng mga mauutak na contestants. Siyempre, pam-PR din ito! sabi ni Tita Minerva. Kailangan nating ipadama na tuloy na tuloy ang pageant at lahat dapat sila'y mapa-oo't dumalo. Sang-ayon naman sila sa plano, bastos pero masaya. Tignan natin ang mangyayari susunod.

Marami tuloy ang nagtsismisan hinggil sa kababalaghan sa buntot-prusisyon. Kanina pa raw sila nag-iingay at halos lahat ng tao mula sa bandang unaha'y doon nagsipuntahan at nakipag-picturan. Payat tuloy ang prusisyon sa ulo, mataba ang sa dulo.

May mga sakristan ding sumugod doon, pinakiusapan na humiwalay sila sa banal na gawain. Ngunit tuloy pa rin sila sa kalalakad at kakakaway, hindi rin mapaawat. Humaling na humaling tuloy ang mga tao.

Kanina'y sabi ni Tita, matapos kuhanin ang puso ng masa, saka tayo umaksyon, magsasalita tayong mga bakla't lesbiyana. Kahit ano pa man, itutuloy natin ito't magbabandera ng kulay! Game? at nagpustahan sila. Ito na sana ang pinakabanal na programa na maiorganisa nila.

Matapos ang ilang oras, bumalik ang prusisyon sa simbahan, at pawis na pawis na ang mga ipinaradang contestants. Dali-dali silang pinahilera ni Binibining Diana sa labasan, doon sa may higanteng krus. Ito namang si Senior Pit, marami pa ring katawagan, pinag-aasikaso ang mga staff para sa gagawing pakana matapos ang palabas nina Tito't Tita. Mission: Oplan Balik Pageant, ready, copy that? tawag niya sa cellphone.

Dumaan ngayon sa kanila ang mga naaasiwang kaparian, ayaw mamansin, at nasa dulo ang Obispo. Pumunta sa unahan sina Tito't Tita at pinangunahan ang kanilang hanay. Taas-kilay naman ang nagtataakang Hipokristo, patay-malisya. Ang mga tao'y panay usap-usapan, Ano? Dito itutuloy ang pageant? Saan?

“Minerva, sigurado ka sa gagawin natin?” natatakot si Tito Jet. Hinawakan ni Tita ang kanyang kamay, “Ano ka bang Tiburcio ka! Ngayon ka pa manlalata? Ituloy natin. Mula pagkabata hanggang ngayon, pangarap natin ‘to.” At napangiti itong si Tito, tumingala sa langit at binuo ang tiwala sa matalik na kaibigan. Siya talaga ang kanyang sandigan, mabuti na lang kasa-kasama niya ito panghabang-buhay. “May tiwala ako,” sabi ni Tito habang nanggigilid-luha. At sa isang buntong-hininga, singlakas ng kampana ang nangingidlat na boses ni Tita Minerva. Nagwika siya ng mabuting balita:

“Magandang gabi, mga kababayan! Mabuhay!” nagulantang ang lahat. “Ito ang Santa Santino Gay and Lesbian Beauty Pageant! Bago ho tayo mag-umpisa, gusto kong makarinig ng hiyawan!” Diyosmiyo! inatake ang kaparian. Pati mga rebulto, nawindang. “Ilan ba sa inyo ang gustong manood?!” Nagsigawan ang ilan at sinaliwan ng buga ng musiko! “Ngunit sa kasamaang palad, hindi tayo pinayagan ng munisipyo at mariin din tayong kinundena ng simbahan. Gusto ko kayong tanungin. Nais ba natin ng pagkakapantay-pantay?” Natahimik ang marami. “Nais ba natin ng pababago? Ng pagkakataong ipagmalaki ang sariling nating balat?”

Nais ba natin ng karapatan, mapa-babae, lalaki, bakla, tomboy, taga-simbahan o hindi?!” At naghiyawan nang mas malakas ang mga tao. Hindi ito inaasahan. “Gusto ba natin ng kalayaang maglunsad ng saloobin at pagpoprotesta?” Umalingawngaw ang suporta. Nanlalaki ang mga mata ni Tito Jet. Baka kaya’y may pag-asa pa sila. “Pwes, hinahamon namin ang lahat. Ituloy natin ito! Ilulunsad natin ito! Santa Santino goes street pageant! Simulan ang pagbabarikada!” Nakakakilabot. Purong kababalaghan. Panalangin na yata’y kinalugdan.

Abot-langit ang tuwa ng mga kasama, staff at contestants. Isa itong pambihirang kapangahasan! Tinuro ni Senior ang pangyayarihan ng pageant at pinamunuan nila ang pagpunta ng mga tao palabas. Nagpauna ang mga co-organizers hanggang sa bumuntot pati ang mga nakasaksing bakla’t tomboy sa prusisyon. Matagal kasi nilang kinaaabangan ang magarang patimpalak gayong sa kanilang Facebook, Twitter at pati na rin Alter, laganap na promotion nito. Sigaw tuloy ng isang parloristang supporter, Jesus loves Adan and Steve! Chant naman ng mga empowered tibo sa likod, Church and State for LGBTs! Laban!

Sumigaw din si Tita Minerva, “Sangkatauhan, sangkabaklaan at sangkatibuan, doon tayo magbarikada sa ngalan ng Inmakulada!” Aba, nahatak na rin ang mga nawiwiling kabataan, pati mga kaibigan, kapamilya’t kaparokya, nag-unahan pa-munisipyo, iniwanan ang mga karo. Marami rin kasi ang nakikiusyoso. Dinaig nga ng pageant ang prusisyon.

Tuloy-tuloy sa pagkilos ang mga taga-Santa Santino. Aba’t doon nga lumikha sa kalsada ng biglaang tanghalan. Todo sila sa pangangausap na mahiram ang mga pailaw at generator. Mabuti na lang, pinayagan sila ng kakilalang Hermano Mayor, dating nagmahal ng lalaki. At dali-dali silang nag-unat ng mahabang tela para pam-background set. Kanya-kanya ngayon ng pag-iimprobisa. Hanggang sa ang harap ng munisipyo’y dinagsa ng mga tao mula sa mga tambayan, kalye, tyangge, at buti’y may nag-alok ng speaker at mikropono na gamit-gamit

kanina pang-rosaryo. Ang mga musiko, pinalipat ba naman ng Hermano, magtugtog daw eka ng chacha. Ang daming nagsabing nito lang daw nila naramdam ang tunay na diwa ng fiestang bayan. Kumikilos ang komunidad para sa dakilang rampahan!

Pinautos ngayon ni Senior Pit sa kanyang mga tauhan, buhatin ba naman nila ang mga barikada sa daan. Saka nila pinaghihilera at sinimulang isara ang kahabaan ng espasyo mula monumento ng Veterans hanggang monumento ni Balagtas. Hindi na nga nakaraan ang mga sasakyan sa Tulay Tampoy kaya't lumipat ang trapiko padiretso sa tyangge. Ayan tuloy, busina nang busina. Ngayon pa lamang na-alarma ang mga kapulisan, akala'y parte iyon ng prusisyon, ngunit Santa Santino Pageant daw?! Anong katarantaduhan?! Kaya't nilusob nila ang namumuong pageant at pinag-aagaw ang mga barikada! Nagpatunog tuloy ng batingaw ang simbahan, may kaguluhan! may kaguluhan! Lumayo kayo, mga kampon ng Sodom at Gomora! Sa ngalan ni Hesus!

Ayan tuloy at nagkagitgitan, nagtakbuhan ang mga baklang takot sa mga pulis. At nag-wang-wang ang isang sasakyan, nag-announce sa speaker ang isang kalbong kumander: "Illegal po itong pageant na ito! Binabalaan po namin kayo. Kapag hindi kayo umalis sa bilang ng sampu, aandar po itong sasakyan namin at mapipilitang buwagin na ito!" Ngunit sina Tito't Tita, makapangyarihan, pinapunta sa harapan ang mga alagang contestants at mukha na silang nalosyang. Aba't nakuha pa nilang magkapit-bisig, sama-sama ang mga tomboy at bakla, hinatak pati ang katabing mga kaibigan, kapitbahay, at katandaan, dinala na ang People Power sa Malolos! Hindi tuloy mapigilan ang bugso ng mga damdamin, e gusto lang namang makapanood ng pageant, ipagkakait pa. Pambihira! Natatabunan na tuloy si Senior Pit ng mga puwit ng mga kaharap. Si Binibining Diana, napapagitnaan ng mga binatilyo, ang babaho, pero tabi kayo sa'kin!

Nagbilang na, “anim, pito, walo, siyam,” at sa malakas na pagharurot, may biglang sumulpot na nilalang at hinarangan niya ang sasakyan! Diyosmiyo, dumating bigla ang mayoryang panauhin: Huwaaaaaag!!! mahabang sigaw ng isang Kamote.

Huminto tuloy ang oras. Huminto rin ang ingay ng lahat hanggang sa makarinig ng kuliglig sa kalsada. Nailawan tuloy ng sasakyan ang kanyang mukha. Si Mayor! Anong gagawin n’ya? Namumuti-muti pa rin ang buhok, bundat, at iyon pa rin ang suot na barong. Paglingon niya sa likod ay nakatingin din sa kanya sina Tito’t Tita, nagkatulalaan ang mga maiinit na mata. Nag-aapoy ang mga mukha nila, ang kay Mayor ay ga-yelo sa pangongonsensya. Tumango siya, ipinahahayag ng mukha ang kanyang kahihyan, nanghihingi ng kapatawaran. “Hayaan niyo na sila,” sabi n’ya sa kalbong kumander. At natigil ang kaguluhan.

“Kung kelan naggugulpihan na, saka na naman magbabago ang isip!” sabi ni Senior Pit sa kaharap na puwit. Lumapit ang Mayor kina Tito’t Tita. Bumalik sila bigla sa pagkabata, sa panahong pinagbabati sila ng kanilang titser. Doon sa mainit na opisina’y nakayuko si Kamote, naging iyaking damulag--suntukin niyo rin ako, batukan, gulpihin, i-bully nang paulit-ulit at dura-duraan. Mga kagaya ko, salot sa lipunan. Patawad. Patawad. Patawad. Saka buga pa ng iyak. Pinatahan naman sila ng titser. Ngunit itong dalawa’y mas naawa pa ‘di sa kanilang mga sarili kun’di sa kanya, sa utak-kumag niya.

Naibsan ang pula sa mga mukha nina Tito’t Tita. Sumenyas din ang kamay ni Kamote na muling ipagpatuloy ang kaganapan. Sabi ni Tito sa kanya, “kanina ka pa namin hinihintay. Gusto lang naman namin ay suportahan mo kami.” Si Tita nama’y nagsalita nang mahinahon, “hangad naming mabago ang pananaw sa’min ng mga tao simula ngayong gabi. Ito lang naman ang puso ng programa, e. At sana magsimula sa iyo”. Ewan, nakadama sila bigla ng kaluwagan

ng loob. Kahit mahirap magbati-bati, nagsang-ayunan ang dalawang panig, at lalaon nawa'y magbunga ng pagkakaunawaan.

Nagtipun-tipon muli ang taumbayan, nagpagtugtog muli nang malakas ang musiko't naghiyawan sa matagumpay na pagpapatuloy ng Santa Santino! Panay sigawan ang mga tao sa kanilang mga pambato! Aba't buong probinsya'y nagtipun-tipon sa lunsaran, kanya-kanyang performance, kanya-kanyang Santo at Santa, at ang mga pagpapakahulugan sa nirerepresentang huwaran. Anong mensahe ng inyong mga santo? sabi sa Q and A. Si San Isidro, may layuning puksain ang pang-aabuso sa palayan, aanihin ang pag-ibig sa may piniling kasarian! Si Santo Niño, nanghahamon sa kabataan, lumabas sa kloseta at nang matikman, kalayaan! Sigawan at palakpakan ang mga tao, aba talaga'y marami pa ang nanood. Ang Obispo'y palinga-linga rin sa bintana ng kumbento, gusto rin yatang saksihan ang koronasyon, pa-kyeme, gusto rin naman pala.

Panghuli'y sa punto ng pag-aanunsyo ng kauna-unahang Santa Santino, lumabas si Tita Minerva, nakadamit sa anyo ng Inmaculada Concepcion, siya ang magpuputong ng korona sa mananalong Santa. At si Tito Jet, nakadamit-Santo Kristo, siyang magpuputong sa mananalong Santo. At nagwika si Tita ng pamamanikluhod, magsilbi nawa itong koronasyon, gaya rin ng Inmaculada Concepcion, na isang ritwal ng paglilinis sa kanila sa ano mang panghuhusga ng mortal na pagkakasala. Bababa ang basbas ng mundo sa kanilang kaluluwa't kaanyuan, hahangaan din, at ituturing na Inmaculada. Nang ipinutong sa ulo ang nagigintuang mga korona, bumaba ang sanlibong pulutong ng mga kerubin at saka nagbuga ng mga trumpetang musika na nagpaparampa sa kanila. Tila abot-langit ang tamis ng tagumpay, pakiramdam nila'y kinilala ng uniberso ang kanilang kanonisasyon. Aleluya vongga de Santa Santino! ang malakas nilang chant. At ang laking buntong hininga ngayon nina Tito't Tita, Senior, ni Binibining Diana, at iba

pa, 'di nila akalaing kalulugdan sila ng pinakabonggang himala sa tanang lupa, magtutuloy-tuloy anu't ano pa man, hanggang sa langit ay rumampa. Amen.